

Ethos

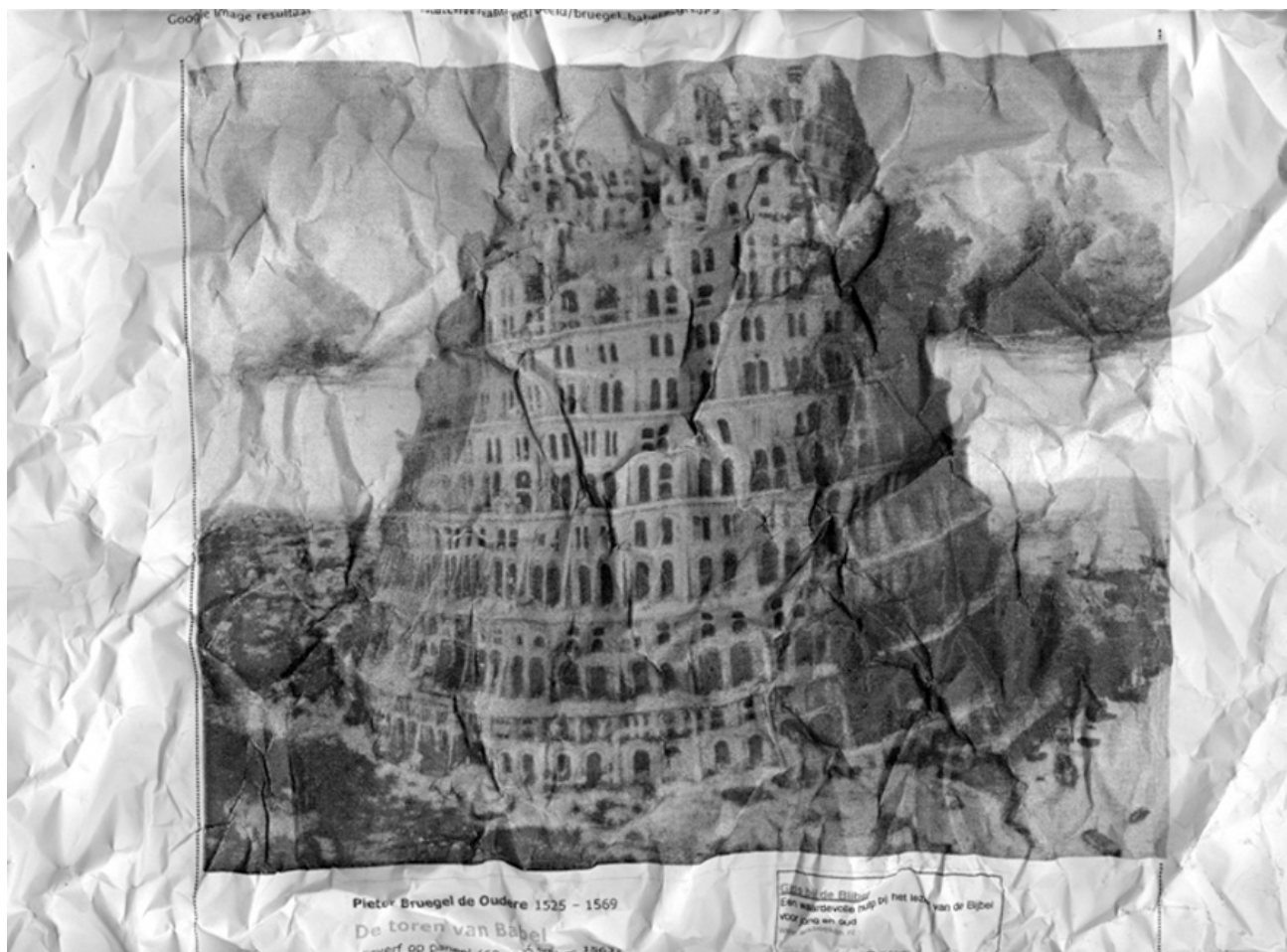
Wonen is de meest elementaire en integrale manier waarop mensen leven: het omvat en ordent alle aspecten van een heel persoonlijk leven, samenleven en in de wereld zijn. Het woord 'ethos' - oudste kernidee in de opbouw van de West-Europese cultuur - drukt die integrale betekenis van het menselijke wonen uit. 'Ethos' verwijst in de eerste plaats naar de originele habitat waar mensen thuis zijn in een leefwereld. Het verwijst ten tweede naar de leefwereld zelf als het gesedimenteerde domein van zeden, gewoonten en gebruiken en naar de daarvoor leidinggevende normen, waarden en idealen. En tenslotte naar de grondhouding, het karakter en de bekwaamheid van degenen die een leefwereld delen.

Ethos in een integrale zin staat reeds sinds de klassieke oudheid onder een kritisch voorteken: het vereist een rationele rechtvaardiging die typisch is voor de West-Europese cultuur. Daarmee verliest een leefwereld diens vanzelfsprekende en relatief besloten karakter: thuis-zijn betekent ook een kritisch zelfbewustzijn van het 'eigene', open staan voor het vreemde, verrassende en nieuwe en bereidheid tot verandering van identiteit. De grondhouding vraagt loyaliteit, maar ook distantie en een verantwoordelijkheid die verder strekt dan de eigen gemeenschap.

De West-Europese cultuur wordt traditioneel zowel bepaald door een klassiek-Grieks als door een Joods-Christelijk ethos. Vanaf de moderniteit krijgt het een humanistisch karakter waarin beide tradities, meer en meer geseculariseerd, samengaan. Door een toenemende rationalisering lost het ethos als symbolische - materieel, moreel-psychologisch, praktisch en historisch verankerde - leefwereld zich geleidelijk op in morele en juridische regelgeving en in een verkaveling van het levensbeschouwelijke, esthetische, culturele en politieke domein.

In de postmoderne, geseculariseerde en gemonialiseerde cultuur geldt op theoretisch vlak een primaat van een neutraal-wetenschappelijke en objectiverende rationaliteit; op praktisch vlak een primaat van een minimale moraal van universele rechten van individuen, een instrumentele economische rationaliteit in functie van collectief welzijn en een neoliberale en technocratische politiek. Daarmee ontstaat een vervreemding van het humane die werd en nog wordt gepareerd door omvattende totalitaire ideologieën en conservatieve tot fundamentalistische levensbeschouwingen of een verscheidenheid aan nationalisme en arbitraire particuliere zinconstructies.

In deze constellatie blijft een ethos van paradigmatische betekenis voor een zinnige 'condition humaine', maar kan die alleen bestaan op een kleine schaal in de vorm van een 'woonst' die tegelijk op verschillende manieren open communiceert met sociale, culturele en politieke verbanden op grotere schaal. Bij de vorming van een menselijk thuis als sterk geïncarneerd symbolisch domein en als behouden en openbare ruimte kan de architectuur een beslissende rol spelen.

Verplaats uit prullenmand - RE-TAKE BABEL, Willem Oorebeek, 2009, wandtapijt, kunstintegratie Ellipsgebouw Vlaamse Overheid